

5. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Новое изд., перепеч. с изд. 1908 г. М.: ЛексЭст, 2002.
6. Баршев Я. И. Основания уголовного судопроизводства с применением к российскому уголовному судопроизводству: / Сочинение ординарного профессора уголовных и полицейских законов в императорском Санкт-Петербургском университете доктора прав Я. Баршева 1841 г. / научн. ред. В.В. Крылов. М. : ЛексЭст, 2001. 240 с.
7. Линовский В. А. Опыт исторических изысканий о следственном уголовном судопроизводстве в России: Сочинение профессора Ришельевского лицея Владимира Линовского 1849 г. / научн. ред. В.В. Крылов. М. : ЛексЭст, 2001. 222 с.
8. Квачевский А.А. Об уголовном преследовании, дознании. СПб., 1908. 240 с.
9. Трегубов С.Н. Основы уголовной техники. – СПб., 1914. 320 с.
10. Раймонд Фосдик Организация полиции в Европе / Под редак. Проф.. П.И. Люблинского. Петроград: Издание Петроградского городского самоуправления, 1917. С. III-IX, 176-238.
11. Егоров Н.Ю. Российская полицейстика в лицах: Иван Трофимович Тарасов // Genesis: исторические исследования. 2015. № 6. С.801-812.
12. Снигерев И.М. О сыске: опыт исследования приемов, способов и средств к раскрытию истины происшествий. Касимов, 1908. С. 177–221 / Антологія сиску : у 14-ти т. / відп. ред. : Ю.І. Римаренко, В.І. Кушерець. К. : Знання України, 2005. т. 1: Документи та матеріали з кримінального сиску (1397 – 1918) / Упоряд.: Ю.І. Римаренко, В.М. Чисніков, І.Р. Шинкаренко та ін. 596 с.
13. Якимов И.Н. Криминалистика / И.Н. Якимов. М., 1925. 88 с.
14. Антологія наукового забезпечення оперативно-розшукової діяльності: Том I (за матеріалами аналізу дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 1992-2015 роки) : монограф. / І.Р. Шинкаренко В. В. Дараган, В. В. Єфімов, О.В. Кириченко, С.М. Мороз / за заг. ред. проф. І.Р. Шинкаренко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. Ч.1. 655 с.
15. Шаров В.П. Принципы и методы агентурной разработки: пособие для работников БХСС / под. Ред. А.Г. Галкина. Москва: Высшая школа НКВД СССР, 1944. 118 с.
16. Колесниченко А.И. О соотношении доказывания и ОРД. М.: МГУ, 1963. 78 с.
17. Белкин Р.С. Собираение доказательств и оценка доказательств. Сущность и методы. М.: Наука, 1966. 264 с.
18. Курашвили Б.Г. Общие вопросы теории оперативного исследования: Дис. на соискание уч. ст. к.ю.н.: 12.00.09. М. ВШ КГБ при СМ СРСР, 1968. 180 с.

Шраго А.О.

ад'юнкт кафедри оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДОПИТ ПІДОЗРЮВАНОВОГО У ЗБУТІ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННІ ПОРНОГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ МЕРЕЖЕЮ ІНТЕРНЕТ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Кримінальна ситуація в державі продовжує неухильно загострюватись, що супроводжується істотною трансформацією злочинності, ускладненням її структури, зростанням відносно нових видів кримінально каранних діянь, серед яких не останнє місце займає збут та розповсюдження порнографічної

продукції мережею Інтернет.

Питання організації і тактики проведення допиту розглядали В.П. Бахін, Р.С. Белкін, П.Д. Біленчук, С.В. Хільченко, О.Н. Колесніченко, Д.Г. Паляничко, К.О. Чаплинський, В.Ю. Шепітько та інші вчені. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених цьому питанню, організаційно-тактичним прийомам допиту підозрюваного/обвинуваченого під час розслідування цієї категорії злочинів приділялась незначна увага.

Мета розвідки полягає в тому, щоб на основі аналізу наукових джерел, судової та слідчої практики розробити найбільш доцільні організаційно-тактичні прийоми отримання криміналістично значимої інформації в ході проведення цієї слідчої (розшукової) дії.

На підставі аналізу слідчої практики розслідування злочинів проти моральності у сфері збуту та/або розповсюдження порнографічних предметів мережею Інтернет нами виділено дві найбільш типові ситуації допиту підозрюваного:

1) особа дає правдиві показання і визнає себе винною – допит відбувається у безконфліктній ситуації;

2) допитуваний заперечує факт злочину і дає навмисно неправдиві показання або відмовляється від них – допит відбувається у конфліктній ситуації.

Тактика проведення допиту підозрюваного визначається ставленням особи до висунутої підозри. Зокрема, у практиці можливі такі три ситуації: 1) особа повністю визнає себе винною; 2) особа визнає себе винною частково; 3) особа не визнає себе винною.

Основними тактичними прийомами у *безконфліктній ситуації* є вміння вислухати вільну розповідь допитуваного; правильна постановка уточнюючих, пояснюючих, доповнюючих і контролюючих запитань, спрямованих на конкретизацію і деталізацію показань, що перешкоджають їх зміні на неправдиві; з'ясування даних для перевірки вже відомих фактів; одержання нових відомостей [1, с. 30].

Якщо підозрюваний *визнає себе винним частково*, доцільно починати допит із відволікаючої бесіди на тему, не пов'язану з розслідуваним злочину. Крім того, вислухати свідчення особи до кінця, не перебиваючи її, та ретельно їх зафіксувати. Після чого шляхом аналізу свідчень виявити суперечності та роз'яснити їх суть особі.

Допит підозрюваного за цією категорією кримінальних проваджень у більшості випадків має конфліктний характер, частіше допитуваний протидіє слідству у встановленні істини.

На підставі узагальнення слідчої практики А.Ф. Волобуєв виділяє такі прийоми психологічного впливу, що використовуються слідчим при допиті: влучне формулювання та відбір питань (із визначенням їх спрямованості, послідовності тощо); емоційна забарвленість питань і допиту в цілому; пояснення окремих положень кримінального та кримінально-процесуального закону [2, с. 6].

На нашу думку, одним із найбільш ефективних тактичних прийомів під час допиту підозрюваного у кримінальних провадженнях зазначеної категорії є пред'явлення речових доказів. Адже вплив, який вони здійснюють на підозрюваного, дозволяє вийти з конфліктних ситуацій.

Пред'явлення наявних доказів реалізується такими прийомами:

- докази пред'являються у їх сукупності, тобто коли допитувана особа ставиться перед необхідністю пояснити свою позицію під сильним впливом комплексу беззаперечних доказів за кримінальним провадженням;

- докази пред'являються «за зростаючою силою», тобто коли останній доказ серед пред'явлених презентується допитуваній особі незаперечним та безкомпромісним;

- першочергове пред'явлення «вирішального, беззаперечного» доказу допитуваній особі, що призводить її в стан емоційної розгубленості, невпевненості і при раптовому пред'явленні більш «незначних» доказів значно посилює їх емоційний вплив, виводить особу із зони комфорту та зводить нанівець позицію допитуваного.

Крім того, для подолання протидії допитуваної особи під час проведення слідчої (розшукової) дії – допиту, у провадженнях про злочини цієї категорії, за умов конфліктної ситуації, припустимим та ефективним також є використання обману в зазначених досить жорстких межах. Це пов'язано з тим, що обман є складовою частиною багатьох тактичних прийомів, зокрема, «маскування мети допиту», «створення в допитуваної особи враження про перебільшену/зменшену поінформованість слідчого» тощо. Визнання такого тактичного прийому незаконним призведе до позбавлення слідчого важливих засобів протистояння протидії встановленню істини у кримінальному провадженні.

Отже, тактичні прийоми, що використовуються при допиті підозрюваного у цій категорії злочинів, повинні використовуватись залежно від суб'єктивного ставлення особи до вчинених нею діянь.

1. Карнеева Л. М. Тактические основы организации и производства допросов в стадии расследования / Л. М. Карнеева. – Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1976. – 142 с.

2. Волобуев А.Ф. Следственная тактика и ее взаимосвязь с методикой расследования преступлений : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес; криміналістика і судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / А.Ф. Волобуев. – Х., 1984. – 14 с.